

Tema: Politik och litteratur

Detta specialnummer är resultatet av ett projekt inom ramen för forskningsmiljön Forum för litteraturens offentligheter (FOLIO) på Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet. Utgångspunkten var observationen att litteraturvetare har ägnat mycket tid och möda åt att studera politikens betydelse för litteraturen men sällan ställt den motsatta frågan, nämligen vilken betydelse litteraturen har för politiken. Kring denna fråga samlades forskare från olika ämnen – litteraturvetenskap, filmvetenskap, franska, kinesiska och engelska – för att diskutera de olika sätt på vilka skönlitterära texter har använts i olika politiska sammanhang, hur skönlitteraturens villkor och värden har diskuterats i politiska debatter och hur litterära grepp och tekniker har använts i politiska sammanhang för att gestalta den sociala, ekonomiska eller historiska verkligheten. De viktiga exemplen under projektets inledande skede inkluderade Mao Zedongs egen poesi och hans politiska bruk av dikter, Olof Palmes många litterära hänvisningar i offentliga tal, användningen av litterära framträdanden vid partikongresser och den politiska betydelsen av Winston Churchills Nobelpris i litteratur. I detta skede verkade Anders Ohlsson, Michael Schönhals och Björn Larsson som viktiga inspiratörer och initiativtagare.

Idén att involvera statsvetare i processen kom tidigt. Vid ett seminarium fick Magnus Jerneck och Björn Badersten fria händer att kommentera projektets grundläggande tankar utifrån statsvetenskapliga teorier och forsknings-traditioner. Detta interdisciplinära möte befruktade processen med en stark inspiratorisk glöd. Vi insåg alla att här fanns ett frö som skulle kunna leda till en del vackra kronblad. Seminariet resulterade i det djärva förslaget att ägna ett specialnummer av *Statsvetenskaplig tidskrift* åt litteraturens plats i politiken.

Och här är vi alltså nu, med sju artiklar som utifrån olika perspektiv och undersökningsmaterial adresserar denna fråga. I Paul Tenngarts inledande artikel ges biografiboxen *Svenska statsministrar under 100 år* från 2010 en litteraturvetenskaplig analys. I nästa bidrag undersöker Torbjörn Forslid medie berättelserna om Fredrik Reinfeldt med särskild tonvikt vid Henrik Montgomerys och Torbjörn Nilssons coffetablebok *Statsministern* från 2011. Liviu Lutas analyserar den litterära censuren i Nicolae Ceaușescus Rumänien, särskilt utifrån litteraturpolitikens roll i den rumänska frigörelsen från Sovjetunionen. I Peter Hennings bidrag undersöks den syn på politik och poesi som framträder i radioprogrammet *Toppolitiker läser dikt* från 2010, i vilket Mona Sahlin, Lars Ohly, Peter Eriksson, Andreas Carlgren, Lena Adelsohn Liljeroth, Erik Ullenhag och Maria Larsson sätts att reflektera över en dikt av Gunnar Ekelöf. Ann Steiner undersöker de motioner och riksdagsdebatter som handlade om litteratur under åren 2000–2010 och analyserar politikernas användning av begreppen bok, litteratur och läsning. Jon Helgason analyserar debatten om att införa en svensk litterär kanon i den svenska skolan, som med utgångspunkt

i en artikel av folkpartisten Cecilia Wikström fördes på svenska kultur- och ledarsidor under 2006. Med en analys av Bertil Malmbergs pjäs *Excellensen*, som framfördes på Stockholms Borgarskola, gavs ut i bokform och gjordes om till både radiodrama, film och roman under åren 1942-1944, avslutar Åsa Bergström numret med en diskussion om den svenska litterära censuren under andra världskriget.

En sak som man kan fundera över när man läser dessa artiklar är vilken syn på demokratins villkor en litteraturvetenskaplig förståelse av litteraturens grundläggande egenskaper och funktioner resulterar i. I flera av bidragen framförs en viss kritik mot politikernas och andra aktörers uppfattning om vad litteratur är och vad den kan ge. En annan återkommande fråga handlar om kulturpolitikens roll i den svenska politiska offentligheten. Kulturpolitiska frågor kanske betyder mer än vad vi tror, trots att de sällan diskuteras i öppna debatter utan hålls utom synhåll av den svenska konsensuskulturen. Annars hoppas vi att artiklarna inte bara säger något om politik utan också har politologisk relevans. Dessa litterära perspektiv på politik kanske kan inspirera till nya infallsvinklar på politiska fenomen som leder till att nya mönster och relationer uppmärksammas. De skulle i så fall utgöra början på ett mer långtgående samarbete mellan statsvetare och litteraturvetare. Inom ramen för ett sådant samarbete ligger, tror vi, många både intressanta och väsentliga fält som väntar på att bli utforskade.

Paul Tenngart
Gästredaktör